

Nr 188.

Ankom till riksdagens kansli den 27 maj 1919 kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till arbetslöshetens bekämpande jämte en i ämnet väckt motion. (4:e avd.)

I den till riksdagen den 9 januari 1919 avlåtna statsverkspropositionen har Kungl. Maj:t under sjätte huvudtiteln, punkt 116, föreslagit riksdagen att i avvaktan på den proposition, som kunde komma att i ämnet avlätas, för bekämpande av arbetslösheten å extra stat för år 1920 beräkna ett förslagsanslag, högst, 2,000,000 kronor. Tillika har Kungl. Maj:t i den nämnda dag avlåtna propositionen angående tilläggsstat för år 1919 under samma huvudtitel, punkt 19, föreslagit riksdagen att å tilläggsstat för ändamålet beräkna ett förslagsanslag, högst, 8,000,000 kronor.

Uti en till riksdagen den 14 mars 1919 avlåten proposition, nr 300, vilken för förberedande behandling hänvisats till statsutskottet, har Kungl. Maj:t sedermera, under åberopande av propositionen bifogat utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att för bekämpande av arbetslösheten, i huvudsaklig överensmelse med de i statsrådsprotokollet angivna grunder, anvisa *dels* på tilläggsstat för år 1919 ett förslagsanslag, högst, 8,000,000 kronor, *dels ock* på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 2,000,000 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

I sammanhang med förevarande proposition har utskottet till behandling förehaft en inom första kammaren av herr *C. I. Asplund* väckt motion, vari hemställts, att riksdagen i anledning av förevarande proposition ville för sin del medgiva,

a) att Kungl. Maj:t, förutom å tilläggsstat för år 1919 begärda förslagsanslag, högst, 8,000,000 kronor, må för anordnande av arbeten för arbetslösa under år 1919 i mån av behov få använda de besparingar å ungefär 8 miljoner kronor, som gjorts å de för år 1918 anvisade medel för arbetslöshetens bekämpande; samt

b) att Kungl. Maj:t måtte medgivas i mån av behov redan under år 1919 disponera av riksdagen å 1920 års stat under utgifter för kapitalökning å sjätte huvudtiteln beviljade medel, som anvisats för utförande av arbeten under 1920, vilka skulle kunna påbörjas redan under 1919 och kunna i avsevärd mån bidra till minskning av arbetslösheten.

Beträffande de skäl motionären anfört till stöd för denna sin framställning får utskottet hänvisa till motionen.

I statsrådsprotokollet har lämnats en ingående redogörelse för de åtgärder, som hittills företagits för bekämpande av arbetslösheten, och om förhållandena på arbetsmarknaden för tiden intill mars månads början. Då det för behandlingen av den förevarande propositionen syntts vara av intresse att erfara, huru dessa förhållanden sedermera utvecklats sig under vårens lopp, har utskottet ansett sig böra fråga arbetslöshetskommissionen inhämta närmare upplysningar i ämnet. Av dessa upplysningar har framgått, att förbättring i arbetstillgången inträffat inom byggnads-, textil- och konfektionsindustrierna ävensom inom hamn- och stuverirörelsen. För måleri- och bageriarbetarna anses tillgången på arbete vara normal. Förhållandena inom trämasseindustrien hava däremot icke förbättrats. Försämring i arbetstillgången har inträtt inom skoindustrien, där arbetsinställelse i stor utsträckning ägt rum. Vad verkstadsindustrien angår, hava förhållandena utvecklats sig på ett oroväckande sätt, i det att avskedanden företagits i stor utsträckning och många verkstäder minskat sin arbetstid eller genom andra åtgärder begränsat sin verksamhet. Sammanlagda antalet arbetslösa, som anmälts vid de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna, har emellertid under tiden från den 1 mars till den 15 maj minskats från omkring 14,000 till omkring 7,000. Såsom ett allmänt omdöme har framhållits, att inom flertalet näringsområden en mycket tryckt stämning och ringa företagsamhet förspörjas, samt att man inom åtskilliga områden synes bemöda sig att tillsvidare hålla arbetet nödortfärdigt i gång endast för att kunna hålla arbetsstyrkorna samlade. Och vid en eventuell skärpning av den utländska konkurrensen befaras, att arbetslösheten skall visa tendens till ökning.

Även om en tillfällig förbättring å arbetsmarknaden synes hava inträtt, är det dock enligt utskottets mening uppenbart, att riksdagen nu

måste anvisa betydande medel för bekämpande av arbetslösheten. Såsom riksdagen vid beviljandet av de tidigare anslagen för samma ändamål uttalat, böra givetvis allttjämt ansträngningarna i första hand inriktas på att bereda de arbetslösa möjlighet att genom eget arbete försörja sig. Det vill ock synas utskottet, att arbetslöshetskommissionen hittills på ett förtjänstfullt sätt lyckats lösa denna uppgift. Även direkta arbetslöshetsunderstöd, vilka äro avsedda att utgå efter de nästlidet år av riksdagen godkända grunderna, torde emellertid fortfarande komma att erfordras.

Vad angår det av herr Asplund framställda förslaget, att jämväl de till omkring 8,000,000 kronor uppgående besparingar, vilka uppstått å de för år 1918 anvisade medlen för ändamålet, måtte få användas under innevarande år, låter sig en dylik anordning icke genomföras, då ifrågasvarande besparingar enligt gällande bestämmelser skola ingå till statsverkets kassafond. De av utskottet vunna upplysningarna angående arbetslöshetens omfattning hava ej heller synts utskottet nödvändiggörå någon ökning av det av Kungl. Maj:t å tilläggsstat äskade anslagsbeloppet, 8,000,000 kronor, vilket i och för sig är högst betydande, särskilt i betraktande av att å 1919 års riksstat för ändamålet uppförts ett anslag av 4,000,000 kronor. Uppmärksammas bör därjämte härvidlag, att enligt statsrådsprotokollet av de under år 1918 till arbetsföretag för arbetslöshetens bekämpande anvisade statsmedlen icke mindre än 5,000,000 kronor anvisats under november och december månader samt att detta belopp nästan helt kommer till användning först under innevarande år. Skulle förhållandena å arbetsmarknaden undergå en så betydande förändring, att nämnda medel skulle visa sig otillräckliga, äger ju Kungl. Maj:t alltid möjlighet att med riksdagen samråda om de åtgärder, som av sådan anledning kunna erfordras. Med hänsyn härtill har utskottet ej heller kunnat tillstyrka det av herr Asplund framförda förslaget, att Kungl. Maj:t måtte medgivas rätt att i mån av behov redan under år 1919 disponera av riksdagen å 1920 års stat under utgifter för kapitalökning beviljade medel, en utväg som skulle betyda en återgång till förskottväsendet och som endast vid verkligt trängande behov torde böra beträdas.

Under åberopande av vad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition och med avslag å herr Asplunds ovanberörda motion må för bekämpande av arbetslösheten, i huvudsaklig överensstämmelse med i stats-

rådsprotokollet för civilärenden den 14 mars 1919 angivna grunder, anvisa under sjätte huvudtiteln

a) på tilläggsstat för år 1919 ett förslagsanslag, högst, 8,000,000 kronor;

b) på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 2,000,000 kronor.

Stockholm den 27 maj 1919.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Närvarande: se under utlåtande nr 187.